

A 404-es csapdája

404-es hiba, a keresett oldal nem található – az internetezők gyakran találkozhatnak ezzel a hibaüzenettel. Pedig nemrég még megvolt – dűnnyögi a felhasználó, és méltatlankodik egy ideig. Mást nem nagyon tehet: a teljes magyar nyelvű internet archiválására egyelőre még várni kell.

Csider István Zoltán

– Akad azért néhány terület a tartalmak rögzítésében, ahol egész jól állunk – mondja Tószegi Zsuzsanna, a Magyar Szabadalmi Hivatal tájékoztatói és formatervezési főtanácsadója, a magyar kulturális örökség digitalizálásának egyik központi alakja, a Nemzeti Audiovizuális Archívum (NAVA) kidolgozására irányuló projekt egykori vezetője.

A 2006 elejétől elérhető NAVA tévé-, rádió-, valamint videofelvételek böngészésére kínál lehetőséget – a filmek szerzői jogi okok miatt csak a

NAVA-pontokról nézhetők. Másfél évvel ezelőtt írott cikkünk 272 ilyen helyet említ, idén áprilisra ez a szám 600-ra emelkedett, s naponta tovább nő.

Fontos adatbázis a Nemzeti Digitális Adattár (NDA) is, amely nem másolja és tárolja a csatlakozó intézmények által digitalizált állományokat, hanem az információkból, metaadatokból katalógust állít elő, így segítve a keresést, az online hozzáférést. Ez azonban csak addig tud működni, míg az adott weblap él. A 404-es csapdáját ez a rendszer sem tudja kikerülni.

Az online tartalmakkal való foglalkozást tovább nehezíti, hogy a netes szöveges tartalmakra nem vonatkozik a sajtótermékeket érintő kötelezpéldány-rendelet.

– Az analóg forrásokról mára bebizonyosodott, hogy sokkal időtállóbbak, mint a digitális formátumok – állítja Tószegi Zsuzsanna, megjegyezve: már eddig is pótolhatatlan veszteségeket szenvedtünk a számítógépes adathordozók, a CD-k, DVD-k, merevlemezek, mágnesszalagok hibái miatt. Gondot okoz még, hogy a régi szoftverek, eszközök már nem

kompatibilisek az újakkal. Ezt a gondot egyrészt a régi hardverek és programok megőrzésével, másrészt az időnkénti átkonvertálással, illetve az újabb hordozóra történő rögzítéssel lehetne megoldani.

– Ezzel kapcsolatban azonban felvetődik a kérdés: mit is őrzünk meg így? Lehet, hogy megmaradnának a bájtók, a szintiszta információ – de a dokumentum maga az enyészeté lenne, a lejátszó környezetet nem tudnánk visszaadni – fogalmaz a főtanácsadó.

Egyáltalán: lehetséges a teljes világháló archiválása? – kérdezem. Tószegi Zsuzsanna úgy véli, legfeljebb országos szinten valósítható meg a háló rögzítése, a hagyományos könyvtárak világméretű együttműködéséhez hasonló módszerekkel. Ha az országok afféle digitális „nemzeti impresszumot” állítanak össze, s azt egymás rendelkezésére bocsátanák, sokat tehetnének a tartalmak megőrzéséért.

Azt is el kéne dönteni, általában a netet szeretnénk archiválni, vagy csak azokat a tartalmakat, amelyeknek nincs analóg megfelelőjük. Többek között ilyenek a netes újságok, a felhasználói tartalmak, a nyil-

vánosságnak szánt naplók, blogok – sok esetben a korra nagyon is jellemző, ezért a későbbi nemzedékek számára potenciálisan fontos – bejegyzései.

Mi kell tehát a digitális örökség megőrzéséhez? Tószegi Zsuzsanna azt mondja, a tartalmakat előállítók felelősségtudata mellett elsősorban politikai akarat, amibe beleértendő egy felülvizsgált, korszerűsített kötelezpéldány-rendszer tető alá hozása is. Az UNESCO-nak a témában született chartája szerint leginkább a digitális módon létrejövő, más formában nem létező tartalmakra kellene figyelni, hiszen ezek a legsérülékenyebbek. Az Országos Széchényi Könyvtár többször kezdeményezte egy konzorcium létrehozását, amelynek a magyar interneten fellelhető dokumentumok összegyűjtése, archiválása volna a feladata.

– A kezdeményezés visszhang nélkül maradt – mondja Tószegi Zsuzsanna –, pedig talán nem is lenne olyan bonyolult a dolog. Csak el kéne fogadni, be kéne tartani az UNESCO iránymutatásait.

Úgy látszik, ez nálunk egyelőre nem megy.

Egy gyakori hibaüzenet Fotó: Móricz Simon